

בכורות ו

עניין: את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים

מהר"ל נתיב יראת ה' פ"ה

זה בנתיב תלמוד תורה שלא הוקשה לו רק את ה' אלהיך תירא אבל לא ואהבת את ה' אלהיך, כי עם האהבה נוכל להרבות הרבה דברים ולא יהיה בזה שתוף אלהות דאין האהבה אלהית, אבל היראה היא אלהות שהרי כל לשון אלהות הכתוב במקרא תרגם אונקלוס דחלתא ובלשון חכמים ג"כ הוציא יראתו מחיקו, כי זהו ענין האלהות מה שהוא ירא מפניו. לכך אמר שאם יהיה מרבה דבר מן את ה' אלהיך תירא יהיה כאן רבוי אלהות לכך היה פורש שהרי הוא יתב' אחד באלהותו עד שבא ר"ע ולמד את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח, ואין זה רבוי ואין כאן שום שיתוף, שאילו היינו מרבין שום ענין היה זה שתוף אבל לרבות ת"ח שחלק הש"י מחכמתו לחכמים הכל הוא הש"י כי הת"ח הוא דבק בו ית' וטפל אצלו:

חתם סופר קידושין נו.
שמעון העמסוני וכו' ה' דורש כל אחין שצחורה וכו'. מקשים העולם מדוע לא פירש צחצח את ה' אלקיך. גם יל"ד מה לשון פירש, דמשמע שה' יודע לדורשו רק שפירש ולא ראה לגלות הדבר. ונלע"ד, דודאי ידע ואהבת את ה' אלקיך לרבות ת"ח את ה' העפל לה' והס' הת"ח צלי ספק, אך זאת ה' אלקיך תירא לא ראה לגלות דרש זה, דהנה חיות יראה עונשי העו"ה או העו"ב זה רוב עבודת אנשי העולם וכמה נדיקים ועושים עושים מחמת יראה כזה, אך זה אינה עיקרית כי העיקור צנין דאורו רב ושלילי והוא יראה רוממותו וגדולתו ית"ש אשר לא ישיגו אנשי העולם רובם ככולם, אם לא יראו מעונשו ולא ישיגו זה לא יעבדוהו. והנה היראה מת"ח אינו מעונשו כי צמח כחו גדול, רק מחמת רוממותו וכי הוא ראוי לכך כי חכמת אלקים בקצרו. והנה אם נרצה מקרא את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח, מסתמא היראות שום כי כינוי דיראת ת"ח היא יראת התרוממותו ה"י יראת הצורה ית"ש, ולא רבים יחזקו לירא כן ויעצו יראתם העונשי הקודמת כי ימאסו זה ואל יראת התרוממות לא יגיעו, ע"כ הסתיר הדבר ופירש דלא ליפוק מינייה חורבא, כמו שנכשלו תלמידי אנטונינוס איש סוכו כידוע. אמנם ר"ע שצא וכו' עם הארץ גדול ושונא חכמים ועלם למדרגה כ"כ גדולה, א"כ ממנו יראו ולא יתיאשו עוד אם לא הגיעו עתה ליראה האמתית ולא יעצו עבודתם את ה' בשביל זה וילכו בדרגה עד שיגיעו וילמדו קל וחומר מר"ע והוא ה' לאות ומופת לכל עבדי ה', ע"כ הוא דרש צדיק לרבות ת"ח על הכוונה הנ"ל, ודו"ק.

שו"ת מהר"ל סי' א

אבל את ה' אלהיך תירא, בזה נתקשה החכם ע"ה לפי שהוא [רחוק] ה' מן הדעת לרבות יראת בשר ודם על חבירו, וקרא כתיב האותי לא תיראו וגו' ⁸ וכתיב ה' לי לא אירא וגו' ⁷, וכאלה [וכאלה] א, הכל גלוי) לאחר כמה וכמה מקראות שמורות שאין ליראה מבשר ודם בלתי מהשי"ת לבדו. והיה נראה בעיני החכם ז"ל אם היה מרבה שום דבר ח"ו מיחזי כב' רשויות, ופן יעשהו ע"ז ח"ו כיון שציותה תורה לירא אותו, ועל כן פירש ורצה לקבל שכר על הפרישה כדי להורות לתלמידים שכולם לאו דווקא כדי שלא יעמיקו ח"ו ויבואו לידי מכשול. ואף על גב דכתיב איש אמו ואביו תיראו ⁸, הא הקש' התו' ⁹ מאי שנא דקמתמה טפי ורבי עקיבא ע"ה בא וחדש לרבות ת"ח ואין צריך מיעוט כמו מקדש כיון דכתיב גבי השם, שמע מינה שמורא הקב"ה למעלה ממורא בשר ודם, ו"את" טפל הוא, והוא כאלו כתוב אני [י] יא, מורא למעט ממורא, וכן דרשין את בשרו הטפל לבשרו וזהו שער ¹⁰ וכו', ה"נ, "את" טפל הוא. ואיצטריך גמי ליראה ממנו, ואפילו היכא דליכא כעס כגון אביי ¹⁶ כי היה אזיל



WHATSAPP



EMAIL



PODCAST



TORAHANYTIME



ALLDAF



DAFYOMI PORTAL



KOLHALASHON